

Nr 252

Av herr **Hansson** i Skegrie m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt.

Genom beslut av 1956 års riksdag har trädgårdsnäringen medgivits rätt till kollektiv gottgörelse för av dess utövare erlagd skatt på bensin, som förbrukas för drift av s. k. trädgårdstraktorer. I enlighet med förslag från sammansatt bevillnings- och jordbruksutskott (utlåtande nr 1: 1956) beslöts att restitutionsmedlen årligen skulle uppföras på ett anslag under nionde huvudtiteln att avräknas mot automobilskattemedlen samt ställas till lantbruksstyrelsens disposition. I samråd med av Kungl. Maj:t utsedda representanter för trädgårdsnäringen skulle det ankomma på styrelsen att besluta om medlens användning till av riksdagen godkända ändamål. Beträffande de ändamål, som i främsta rummet borde främjas med restitutionsmedlen, uttalade riksdagen, att dessa närmast kunde »jämföras med dem, som fiskerinäringens bensinskattfond är avsedd att understödja. Den grundläggande principen för medlens användning bör därför vara att sådana ändamål i första hand skall tillgodoses, för vilka anslag å riksstaten icke kan påräknas och vilka är av påtaglig praktisk betydelse för näringen».

Riksdagsbeslutet i restitutionsfrågan, som innebar tillmötesgående av ett gammalt önskemål bland trädgårdsodlarna, hälsades med största tillfredsställelse av näringens fackliga organisationer i remissyttrandena över lantbruksstyrelsens förslag till användningsområden för bensinmedlen. »För första gången öppnar sig en möjlighet till regelbundet ekonomiskt stöd för skilda åtgärder, avseende att främja trädgårdsnäringens utveckling», framhöll Sveriges lantarbetarförbund bl. a. i sin skrivelse, vari också konstaterades, att »behovet av ekonomiskt stöd för skilda ändamål är stort», när trädgårdsnäringen »i långt mindre grad än jordbruket haft förmånen av att för näringen betydelsefulla uppgifter blir utförda genom åtgärder av statsmakterna eller med regelbundna bidrag av allmänna medel».

Som framgår av årets statsverksproposition har för budgetåren 1955/56, 1956/57 och 1957/58 uppförts sammanlagt 780 000 kronor under nionde huvudtiteln, där emellertid anges att endast 32 000 kronor har tagits i anspråk. Efter propositionens färdigställande har visserligen anslag med ytterligare ca 100 000 kronor beviljats, men det totalt disponerade beloppet är dock ringa. Orsaken till att den faktiska medelsförbrukningen icke står i relation till de aktuella stödbehoven är, att de av riksdagen godkända ändamålen för medlens användning icke innefattar de för de praktiska näringsutövarna mest angelägna, bland vilka främst kan nämnas åtgärder i syfte

att få till stånd en rationell försäljningsorganisation i producentkooperativ regi för trädgårdsprodukter.

Redan i den lantbruksstyrelsens utredning om lämpliga användningsområden för bensinskattemedlen, som låg till grund för riksdagens beslut i denna angelägenhet vid 1957 års riksdag, angavs, att stöd åt yrkesutövarnas ansträngningar att lösa försäljningsfrågan var ett av de allra viktigaste behov som borde tillgodoses. Denna bedömning stöddes helt av näringens fackliga såväl företagar- som arbetarorganisationer. I sitt remissyttrande framhöll sålunda Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund bl. a. »att den för närvarande viktigaste åtgärden inom svensk trädgårdsodling är att få till stånd samverkan mellan odlarna för en rationell försäljning av deras produkter . . .». I det gemensamma yttrande som Riksförbundet Landsbygdens folk och Sveriges yrkesfruktodlares riksförbund avgav ansågs t. o. m. att den av lantbruksstyrelsen föreslagna fördelningen av de årliga medlen icke tillräckligt beaktade behovet av åtgärder för befrämjande av produkternas marknadsförande. Tyngdpunkten i medelsanvändningen borde enligt förbundens uppfattning »avse åtgärder för uppbyggande av producentkooperativa försäljningsorganisationer». Även Sveriges pomologiska förening fann, »att det upplysnings- och organisationsarbete som är nödvändigt för att förbereda uppbyggandet av en bärkraftig, ekonomisk försäljningsorganisation för trädgårdsprodukter . . . kräver större anslag än den lantbruksstyrelsen funnit anledning förordna». »Ett av de största problemen för svensk trädgårdsodling är avsättningsförhållandenas ordnande», konstaterade Hushållningssällskapens förbund, som ansåg det inte blott vara »befogat och lämpligt att restitutionsmedlen användes för åtgärder, som kunna bidra till lösandet av denna fråga,» utan som också ifrågasatte om icke »en större del av medlen än som föreslagits borde disponeras härför». I samma riktning uttalade sig Sveriges lantarbetarförbund, som kraftigt underströk angelägenheten av att stöd lämnades för åtgärder i syfte att effektivisera distributionen av trädgårdsprodukter och konstaterade: »En lösning av dessa frågor blir till fördel inte blott för producenterna utan också för konsumenterna.»

Denna klart och entydigt uttalade opinion från trädgårdsnäringens intresseorganisationer, vilka torde nära nog 100-procentigt representera dess företagare och anställda, underkändes emellertid av riksdagen. Då lantbruksstyrelsen inför årets riksdag återkommit i ärendet i en skrivelse till Kungl. Maj:t och på nytt föreslagit att angivna ändamål måtte godkännas som objekt för anslagstilldelning av bensinskattemedel kvarstår intresseorganisationernas bedömning av det angelägna häri med oförminskad styrka. Sedan dessa avgavs, har dessutom ett omfattande organisationsarbete inletts i Skåne med stöd av medel, som ställts till förfogande av Sveriges handels-trädgårdsmästareförbund. Man avser att få till stånd centraliserade marknadsutbud av trädgårdsprodukterna och att därvid tillämpa det i Danmark och Holland förhärskande försäljningssystemet — auktion. Handelsträd-

gårdsmästarnas fackliga organisation har emellertid inte de ekonomiska resurser, som behövs för att »följa upp» organisationsarbetet, och om inte medel kan ställas till förfogande från annat håll, är risken stor, att ansträngningarna inte leder till avsett resultat.

Visst stöd av bensinskattemedel har kunnat erhållas därigenom, att lantbruksstyrelsen beviljat anslag till en produktionsstatistisk undersökning inom området, vars resultat kan bli till stort gagn som underlag för den ekonomiska planeringen. Men de stora kostnaderna är förknippade med det utrednings-, planerings- och fältarbete etc., som måste till för att få i gång försäljningsföreningarna.

Enligt 1956 års riksdagsbeslut skall den grundläggande principen för bensinskattemedlens användning vara, att »sådan ändamål i första hand skall tillgodose för vilka anslag å riksstaten icke kan påräknas och vilka är av praktisk betydelse för näringen». Någon anledning att beteckna det i det föregående diskuterade ändamålet såsom varande icke av praktisk betydelse för näringen torde väl inte finnas; näringens intresseorganisationer har härvidlag givit till känna en ståndpunkt som inte kan missuppfattas. Med hänsyn till det statsfinansiella läget torde det dessutom vara utsiktslöst att för ändamålet begära anslag å riksstaten. Dock skulle anspråk på dylika anslag kunna ställas för trädgårdsnäringens räkning med samma motiv, som under 30-talet föranledde riksdagen att vid upprepade tillfällen ställa medel till förfogande för uppbyggnad och konsolidering av jordbrukarnas avsättningsorganisationer (jfr bl. a. prop. nr 284: 1937 och 131: 1930).

På grund av den stora betydelse, som centraliserade marknadsutbud i Skåne bedömes ha, när det gäller att snabbt komma till rätta med de mest angelägna problemen — skapa överblick över den aktuella tillgången av varor för partihandelsdistribution, stimulera fram produkter med handelsegenskaper som kan mäta sig med importvarornas etc. — så har »skånefrågan» kommit att dominera i argumentationen för vidgningen av bensinskattemedlens användningsområden. Även om detta är det för dagen mest angelägna så bör det dock inte få undanskymma det faktum, att det behövs en hela landet omspannande kedja av producentkooperativa företag såväl för försäljning och distribution av trädgårdsprodukter som för gemensamma inköp av förnödenheter samt tillhandahållande av servicetjänster. Åtskilliga sådana andelsföretag finns redan i verksamhet, och nya planeras. Självfallet bör ett beslut om vidgning av områdena för bensinskattemedlens användning ges sådan principiell innebörd, att all ekonomisk samverkan mellan odlare i syfte att kollektivt lösa gemensamma problem kan bli delaktig av ekonomiskt stöd. Därvid bör också beaktas, att även redan startade andelsföreningar kan ha behov av en tillfällig ekonomisk hjälp för att t. ex. utbygga verksamheten eller konsolidera ställningen.

Lantbruksstyrelsen har också ånyo föreslagit att bensinskattemedel skall kunnat få tagas i anspråk för *konsumentupplysning om trädgårdsproduk-*

ter och deras användning, något som enligt vår uppfattning är både befogat och lämpligt. Grundstadgan för fiskerinäringens bensinskattfond (fastställd av Kungl. Maj:t den 30 december 1952), som restitutionen till trädgårdsnäringen närmast skall jämföras med, innehåller följande om dess ändamål: »Fonden har till ändamål att genom bidrag stödja sådan verksamhet, som är av praktisk betydelse för fiskerinäringen, såsom organisationsarbete och studieverksamhet inom fiskarkåren, forsknings- och försöksverksamhet på fiskets område samt åtgärder till främjande av avsättningen av fisk.» En sammanställning av årsredogörelserna för fondförvaltningen ger vid handen, att betydande belopp utanordnats till avsättningsfrämjande åtgärder såsom propaganda etc., eller sammanlagt närmare en kvarts miljon kronor perioden mellan budgetåren 1952/53 och 1955/56. Med hänsyn till grönsakernas stora betydelse ur folkhälsosynpunkt kan vi inte finna, att propaganda för ökad konsumtion och upplysning om behandlingsmetoder, som bevarar deras innehåll av högvärdiga skyddsfödoämnen, skulle sakna allmänt intresse därhän, att sådan verksamhet icke finge stödjas. Den betydelse för producenterna dylika reklamåtgärder bedömes ha framgår bl. a. av att en organisation för ändamålet redan finns — Propagandan för trädgårdsprodukter — som administreras av Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund. De senaste årens bokslut har omslutit följande belopp:

1951: kr. 38 351:—, 1952: kr. 70 975:—, 1953: kr. 57 974:—, 1954 kr. 51 820:—, 1955: kr. 88 617:— och 1956, som är det senast offentliggjorda redovisningsåret, kr. 34 424:—. Medel i arbetet har varit tidningsannonser, affischer, receptsamlingar och upplysningsskrifter samt propagandautställningar. Att summorna är jämförelsevis små beror på svårigheterna att i nuvarande situation med svagt organiserade marknadsutbud insamla medel för gemensamma ändamål.

Vad lantbruksstyrelsen slutligen anför som skäl för att av restituerade bensinskattmedel få bevilja *resebidrag till inom näringen verksamma personer* för resor inom och utom landet för studier av fackfrågor bör också kunna inrymmas i den av riksdagen beslutade grundprincipen för medlens användning. Framför allt när det gäller organisationsförhållandena släpar trädgårdsnäringen i vårt land efter i utvecklingen, men också i fråga om produktionsteknik och företagsorganisation finns mycket att lära i t. ex. Holland, Västtyskland och Danmark. Möjligheter till stipendier för studier av angivet slag skulle vara av stor betydelse för bl. a. trädgårdskonsulenternas rådgivningsverksamhet.

Då användningsområdet för trädgårdsnäringens bensinskattmedelsfond enligt riksdagens principbeslut närmast bör jämföras med fiskerinäringens bensinskattfond kan det vara av värde med en sammanställning av de redovisningar angående medelsanvändningen som vederbörande fondstyrelse avgivit:

	1952/53	1953/54	1954/55	1955/56	Totalt kronor
Organisationsarbete och studie- verksamhet	128 000	121 150	61 000	146 000	456 150
Försök och vetenskaplig undersök- ning ¹	41 400	50 700	50 000	4 000	146 100
Kollektiva anläggningar ss ham- nar, kajer, lokaler	—	123 000	116 000	135 000	374 000
Stöd till fiskebåtsförsäkr.bolag (garantifonder)	55 000	80 000	105 000	15 000	255 000
Avsättningsfrämjande åtgärder ss propaganda etc.	59 500	50 000	72 000	85 000	266 500

¹ Under rubriken Vetenskapliga undersökningar är olika statistikundersökningar inrymda.

Med stöd av vad som anförts ovan hemställes,

att riksdagen vid behandling av punkt 35 under Nionde huvudtiteln: Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utöware erlagd bensinskatt måtte besluta medgiva,

att utöver tidigare godkända ändamål för bensinskatte-
medlens användning bidrag må kunna beviljas

dels till upplysnings- och organisationsarbete som avses
att främja ekonomiskt samarbete bland trädgårdsodlarna,

dels till andelsföretag i trädgårdsnäringens tjänst som är
nystartade eller eljest är i behov av tillfälligt ekonomiskt
stöd,

dels till konsumentupplysnings- och avsättningsfrämjan-
de propagandaverksamhet,

dels ock till resestipendier till inom näringen verksamma
personer för studier av betydelsefulla fackfrågor.

Stockholm den 25 januari 1958

Nils G. Hansson

i Skegrie

C. O. Carlsson

i Bakeröd

Axel Rubbestad

Harald Larsson

i Hedenäset

Fritz Börjesson

John Eriksson

i Bäckmora

Nils Persson

i Svensköp

Gust. Nilsson

i Göingegården